ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1994/59
Karar Sayısı : 1994/83
Karar Günü : 28.12.1994
R.G. Tarih-Sayı :01.10.1997-23127

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 7. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 3.12.1992 günlü, 3855 sayılı "5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun 68 inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emekliliklerine Dair 26.10.1990 tarih ve 3671 sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun"un 2., 3., 4., 5., 6., 7. maddeleriyle Geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. Maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

T.C. Emekli Sandığı iştirakçisi olan davacının, TBMM üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlara 3855 sayılı Yasa'ya göre emekli aylığı ödenmesinin ayrıcalık oluşturduğunu ileri sürerek Kurum'a yaptığı başvurunun reddine ilişkin işleme karşı açtığı dâvada, mahkeme davacının Anayasa'ya aykırılık savını ciddî bularak Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralları

3.12.1992 günlü, 3855 sayılı Yasa'nın geçici 1. Maddesiyle bu Yasa'yla değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın iptali istenilen maddeleri şöyledir :

1- "Madde 2- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar, seçildikleri veya atandıkları, emekli olanlar ise istekde bulundukları tarihi izleyen aybaşından itibaren emeklilik keseneğine esas aylıklarına 6200 ek gösterge tutarı eklenmek suretiyle T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler. Emekli olanların iştirakçi oldukları sürece sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıkları kesilir.

Bu şekilde ilgilendirilenlerden 24.5.1983 tarihli ve 2829 sayılı Kanun Hükümleri dikkate alınarak gerek 5434 sayılı Kanunun, gerekse 506 ve 1479 sayılı kanunların genel hükümleri çerçevesinde, aylıklarını bağlaması gereken kurumun hizmet süresi ve diğer şartlarını taşıyanların T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu veya Bağ-Kur veya 506 sayılı Kanunun Geçici 20 nci maddesine tabi sandıklardan emekli olmaları halinde iştirakçiliklerine son verilerek emekli aylıkları T.C. Emekli Sandığınca bağlanır. Bu görevleri sona erenler hakkında da aynı hükümler uygulanır.

T.C. Emekli Sandığı dışındaki sosyal güvenlik kurumlarından emekli olmaları gerekenlere Sandıkça bağlanacak aylık, aynı hizmet süresine sahip emsali yasama organı üyelerine T.C. Emekli Sandığınca bağlanan emekli aylığı tutarına (T.B.M.M. Üyesi olanlar için tespit edilen makam tazminatı dahil edilerek) yükseltilir. Diğer sosyal güvenlik kurumlarının ödemesi gereken aylık ilgili kurumdan, aradaki fark ise Hazineden Sandıkça tahsil edilir.

Makam tazminatının ödenmesine ve kesilmesine dair özel hükümler ile bu Kanunun 5 inci maddesine göre ödenecek tazminata ilişkin hükümler saklıdır.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Yasama Organı Üyeleri ile dışarıdan atanan bakanların bu görevlerde geçen her hizmet yılı için aynı Kanunun 32 nci maddesi çerçevesinde üç aylık fiili hizmet zammı uygulanır."

2- "Madde 3- Yasama Organı Üyeleri ile dışardan atanan bakanların veya daha önce bu görevlerde bulunmuş olanların istekleri üzerine emekli aylıklarının bağlanmasında, emekli aylığını bağlayacak ilgili Sosyal Güvenlik Kurumunun mevzuatında yer alan genel hükümler uygulanır."

3- "Madde 4- Yasama Organı Üyeliği ile açıktan atandığı bakanlık görevi sona erenler ile bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin; ölenlerin aylık alan dul ve yetimlerinin tedavileri, üyelerin tabi olduğu hükümler çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisince sağlanır."

4- "Madde 5- Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri ile dışardan atanan bakanlar için emekli olup olmadıklarına bakılmaksızın görevleri devam ettiği sürece aylık ödeneklerinin brüt tutarından her ay için kesilecek % 3 dayanışma primlerinden oluşacak bir fon kurulmuştur.

Bu fondan Yasama Organı Üyeliği ve dışardan atanılan bakanlık süreleri sona ermiş olup da görev süreleri (2) yılı doldurmuş bulunanlara, emekli olup olmadıklarına bakılmaksızın (7500) gösterge rakamının memur aylıklarına ait katsayı ile çarpımından bulunan miktarda her ay için tazminat ödenir. Bu tazminat ölenlerin dul eşlerine; 18 yaşını, orta öğrenimde ise 20 yaşını, yüksek öğrenimde ise 25 yaşını geçmemek ve evlenmemiş olmak şartıyla erkek çocuklarına, evlenmemiş kız çocuklarına eşit olarak paylaştırılmak suretiyle ödenir. Ancak dul ve yetimlerine yapılan bu ödeme dul eşleri için % 75, çocukları için % 50 oranından fazla olamaz.

Bu tazminat, yönetim, denetim, danışma ve tasfiye kurulu üyeliği dahil olmak üzere kamu kesiminde veya özel kesimde herne suretle olursa olsun aylık veya ücret mukabili görev alanlara ve gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olmalarını gerektirecek şekilde ticari veya sınai faaliyette veya serbest meslek faaliyetinde bulunanlara, bu durumları devam ettiği sürece ödenmez. Bu tazminat damga vergisi hariç, herhangi bir vergi veya kesintiye

tabi tutulmaz.

Tazminattan yararlanırken, yararlanma şartlarını kaybedenler en geç bir ay içinde durumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirirler. Bu durumun ortaya çıktığı tarihi takip eden aybaşından itibaren tazminat ödenmesine son verilir. Zamanında bildirimde bulunmayanlara ödenen tazminat kanuni faiziyle birlikte geri alınır.

Fonun nakit durumu gerekli ödemeleri karşılayamadığı takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesine bu husus için konulacak ödenekten tediyede bulunulur."

5- "MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emekliliklerine Dair 26.10.1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanunun geçici 1, 4 ve 5 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, bu maddelere göre yapılmış işlemler geçerli olduğu gibi kazanılmış haklar da saklıdır."

6- "Geçici Madde 2- 2 nci maddede yer alan 6200 rakamı ile 5 inci maddede yer alan 7500 rakamı sırasıyla 1993 yılında 7100 ve 8300, 1994 yılında 8000 ve 9000, 1995 ve müteakip yıllarda 9000 ve 10000 olarak uygulanır."

7- Geçici Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği 28.10.1990 tarihinden önce görevleri sona ermiş olanlar için bu Kanunun 2 nci maddesinin 4 üncü fıkrasında sözkonusu edilen makam tazminatı ile, 5 inci maddesine göre tespit edilen tazminatların ödenmesinde iki yıllık görev süresini doldurma şartı aranmaz. Ancak bu hüküm görevleri cezaen sona ermiş olanlar hakkında uygulanmaz."

8- "Geçici Madde 1- Bu kanunun T.C. Emekli Sandığından halen aylık olmakta olan emekli, dul ve yetimlere uygulanmasında, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce geçen süreler için herhangi bir ödeme yapılmaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz gerekçesinde dayanılan Anayasa kuralları şunlardır :

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

C- İlgili Anayasa Kuralı

İlgili Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 153.- Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukukî boşluğu dolduracak kanun tasarı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Lütfi F. TUNCEL'in katılmalarıyla 8.7.1994 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, "dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Güven DİNÇER'in karşıoyu, Haşim KILIÇ ile Mustafa BUMİN'in "2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 2. maddesinde 4001 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle yapılan değişiklik ve 4001 sayılı Yasa'nın geçici 2. maddesi karşısında dava ehliyeti kalmadığı cihetle itiraz eden İdare Mahkemesi'nce davaya bakılamayacağından itirazın bu nedenle reddi gerekeceği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralları ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Davada Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 28. Maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu dâvada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır.

Uygulanacak yasa kuralından amaç, dâvanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya dâvayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu dâva, TBMM üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlara ve bunların dul ve yetimlerine T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nce yapılan ödemelerin durdurulması istemini reddeden işlemin iptaline ilişkindir.

3855 sayılı Yasa'nın iptali istenilen 4., 5. ve 7. maddeleri ile; 3671 sayılı Yasa'nın 4., 5. ve geçici 2. ve 3. maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

3855 sayılı Yasa'nın 4. maddesi ile değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde, Yasama organı üyeliği ile açıktan atandığı Bakanlık görevi sona erenler ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin; ölenlerin aylık alan dul ve yetimlerinin tedavi giderlerinin TBMM'nce sağlanacağı; 5. Maddesiyle değişik 5. maddesinde de, TBMM'nde kurulacak bir fondan "tazminat" adı altında ödeme yapılacağı; 7. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın geçici 3. maddesinde ise, bu Yasa'nın yürürlüğe girdiği 28.10.1990 tarihinden önce görevleri sona erenlere bu Yasa'nın 4. ve 5. maddelerindeki ödemelerin yapılabilmesi için iki yıllık görev süresinin doldurulması koşulunun aranmayacağı öngörülmüştür.

Belirtilen Yasa kuralları uyarınca yapılacak ödemelerin T.C. Emekli Sandığı'yla bir ilgisi yoktur. 3671 sayılı Yasa'nın 3855 sayılı Yasa'yla değişik 4. ve 5. maddeleri ile geçici 3. maddesi, başvuran Mahkeme'nin baktığı davada uygulayacağı kurallar olmadığından, bu maddelere yönelik itiraz Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddedilmiştir. 3671 sayılı Yasa'nın 3855 sayılı Yasa'yla değiştirilen 2., 3. ve geçici 2. maddeleriyle 3855 sayılı Yasa'nın 6. ve geçici 1. maddeleri esas yönünden incelenmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- 3671 sayılı Yasa'nın 3855 sayılı Yasa'yla değiştirilen maddelerinin incelenmesi

a- 2. Maddenin İncelenmesi

aa- Birinci Fıkranın İlk Tümcesinin İncelenmesi

3855 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesinde, "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile dışardan atanan bakanlar, seçildikleri veya atandıkları, emekli olanlar ise istekte bulundukları tarihi izleyen aybaşından itibaren emeklilik keseneğine esas aylıklarına 6200 ek gösterge tutarı eklenmek suretiyle T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler" denilmektedir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 3855 sayılı Yasa kurallarının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bulunduğunu ileri sürmüş fakat Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasına aykırılığı savında bulunmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin istemiyle bağlı olmak zorunda ise de başka gerekçelerle de karara verilebileceğinden itiraz konusu kural Anayasa'nın 153. Maddesinin son fıkrası yönünden de inceleme yapılmıştır.

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları ile yönetim makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı öngörülmüştür. Bu kural gereğince, Yasama Organı, yapacağı düzenlemelerde daha önce aynı konuda verilen Anayasa Mahkemesi kararlarını gözönünde bulundurmak; bu kararları etkisiz kılacak biçimde yasa çıkarmamak; Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilen kuralları tekrar yasalaştırmamak yükümlülüğündedir. Başta Yasama Organı olmak üzere tüm organlar kararların yalnız sonuçları ile değil, bir bütünlük içinde gerekçeleri ile de bağlıdır. Kararlar gerekçeleriyle, yasama işlemlerini değerlendirme ölçütlerini içerirler ve yasama etkinliklerini yönlendirme işlevi de görürler. Bu nedenle, Yasama Organı düzenlemelerde bulunurken iptal edilen yasalara ilişkin kararların sonuçları ile birlikte gerekçelerini de gözönünde bulundurmak zorundadır. İptal edilen yasalarla sözcükleri ayrı da olsa aynı doğrultu, içerik ya da nitelikte yeni yasa çıkarılması Anayasa'nın 153. maddesine aykırı olur.

Bir yasa kuralının Anayasa'nın 153. Maddesine aykırılığından söz edilebilmesi için, iptal edilen önceki kural ile "aynı" ya da "benzer nitelikte" olması gerekir. Bunların saptanabilmesi için öncelikle, amaç, anlam ve kapsam yönlerinden aralarında "özdeşlik" olup olmadığı incelenmelidir.

TBMM üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlara, T.C. Emekli Sandığı'nın öbür iştirakçilerine göre farklı düzenlemeler getiren 25.2.1966 günlü, 751 sayılı; 8.7.1971 günlü, 1425 sayılı; 25.12.1979 günlü, 2254 sayılı; 7.5.1986 günlü, 3284 sayılı; 21.4.1988 günlü, 3430

sayılı; 26.10.1990 günlü, 3671 sayılı yasaların kimi kuralları Anayasa'nın "Eşitlik" ilkesine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir.

İtiraz konusu kural, Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen önceki kuralların aynıdır.

Nitekim, aynı kuralı içeren 3671 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesi 2.2.1993, E 1992/38, K 1993/5 sayılı kararla Anayasa'nın 153. maddesine aykırılığı nedeniyle iptal edilmiştir.

Bu nedenle tümcenin iptali gerekir. Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL bu görüşe katılmamışlardır.

bb- Birinci Fıkranın İkinci Tümcesinin İncelenmesi

Tümcede, TBMM üyeleriyle dışardan atanan Bakanlardan emekli olanların yeniden iştirakçi oldukları sürece sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıklarının kesileceği öngörülmüştür.

Emekli aylığı almakta iken TBMM üyesi seçilen ya da dışardan bakan olarak atananların, yeniden Emekli Sandığı iştirakçisi olmaları halinde, üyesi oldukları önceki sosyal güvenlik kuruluşundan aldıkları emekli aylıklarının kesileceğine ilişkin kural, Emekli Sandığı'nın diğer iştirakçilerine uygulanan kuralın aynıdır. T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilenler emekli keseneği ödeyeceklerinden, bu süre içinde ayrıca herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı almaları olanaksızdır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ve 10. maddesindeki eşitlik ilkesiyle çelişen bir yanı bulunmadığından itirazı reddi gerekir.

cc- İkinci ve Üçüncü Fıkraların İncelenmesi

Maddenin ikinci fıkrasıyla, TBMM üyeleri ve dışardan atanan Bakanlarla bu görevleri sona erenlerin emekli aylıklarının hangi sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olursa olsunlar T.C. Emekli Sandığı'nca aylık bağlanacağı öngörülmüştür. Bu düzenlemeyle TBMM üyeleri ile dışardan atanan Bakanlara Emekli Sandığı'nın diğer iştirakçilerine tanınmayan ayrıcalık getirilmekte, hangi sosyal güvenlik kurumundan emekli olursa olsunlar emekli aylıklarının T.C. Emekli Sandığı'nca ödenmesi sağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla da, T.C. Emekli Sandığı dışındaki sosyal güvenlik kurumlarından emekli olmaları gerekenlere sandıkça bağlanacak emekli aylığı, aynı hizmet süresine sahip emsali yasama organı üyelerine T.C. Emekli Sandığı'nca bağlanan emekli aylığı tutarına yükseltilmekte; TBMM üyeleri için saptanan makam tazminatı da hesaplamaya dahil edilmektedir. Ayrıca, diğer sosyal güvenlik kurumlarının ödemesi gereken aylık, ilgili kurumlardan, aradaki fark da sandıkça Hazine'den tahsil edilmektedir.

Anayasa'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" kuralına yer verilmiştir. Hukuk devleti niteliği, tüm Devlet etkinliklerinin hukuk kurallarına uygun olmasını gerekli kılar. Hukuk Devleti, insan haklarına saygı gösteren ve bu hakları koruyucu, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini

zorunlu sayan ve bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan bir devlettir. Hukuk Devleti ilkesi, Devletin tüm organlarının üstünde hukukun mutlak bir egemenliğe sahip olmasını, yasakoyucunun da kendisini her zaman Anayasa ve hukukun temel kuralları ile bağlı saymasını gerektirir.

Öte yandan, "Kanun önünde eşitlik" başlıklı, Anayasa'nın 10. maddesinde; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" denilmektedir. Anayasa'nın bu ilkesi ile, aynı hukuksal durumda olan kişilerin aynı kurallara bağlı tutulacağı, değişik hukuksal durumda olanların ise değişik

kurallara bağlı tutulmasının bir aykırılık oluşturmayacağı kabul edilmiştir.

Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmesi ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılması Anayasa katında geçerli görülemez. Bu mutlak yasak, birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi

ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir. Özelliklere, ayrılıklara dayandığı için haklı olan nedenler, ayrı düzenlemeyi aykırı değil, geçerli kılar. Aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, eylemli değil, hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklar, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiğini göstermez.

2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Yasa'nın 8. maddesinde, çeşitli sosyal güvenlik kuruluşlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi durumunda, emekli aylığının hangi koşullarda, hangi kurumca bağlanacağı ve ödeme yapılacağı belirlenmiştir. Maddeye göre, son yedi yıllık fiilî hizmet süresi içinde hizmet süresi fiilen fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması durumunda ise, bağlı olunan son sosyal güvenlik kurumunca kendi mevzuatına göre emekli aylığı bağlanabilmektedir.

Öbür çalışanlarda durumun böyle olmasına karşılık, yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlar ve bunlardan görev süresi sona erenler için itiraz konusu kuralla haklı bir neden olmaksızın ayrıcalıklı bir durum yaratılmıştır.

Her ne kadar Anayasa'nın 86. maddesinin ikinci fıkrası ve 112. maddesinin son fıkrası uyarınca, yasama organı üyeleri ile dışardan atanan Bakanlara görevde bulundukları sırada, ödenek ve yolluklarının yanında emekli aylıklarının da ödenmesine olanak tanımakta ise de, görevden ayrılanların da kamu kurum veya kuruluşunda çalışmaları durumunda, emekli aylıklarının ödenmesine devam edileceğine ilişkin başkaca herhangi bir anayasal düzenleme yoktur.

Öte yandan, her ne kadar anılan maddenin üçüncü fıkrasında, T.C. Emekli Sandığı'nca bağlanacak aylık tutarının hesabında aynı hizmet süresine sahip emsali yasama organı üyelerine Sandık'ça bağlanacak emekli aylığının esas alınacağı (makam tazminatı da dahil edilerek) belirtilmekte ise de; T.C. Emekli Sandığı'na bağlı yasama organı iştirakçileri için 2. maddesinin ilk fıkrası ile "6200" ek gösterge tutarı bakımından getirilen ayrıcalıklı hüküm üçüncü fıkra uyarınca emeklilik işlemine bağlı olanlar için de geçerli olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar için, haklı bir neden olmaksızın diğer tüm iştirakçilerden farklı ve avantajlı düzenleme getiren itiraz konusu yasa kuralları Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı görülmüştür, iptalleri gerekir.

Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL ikinci fıkranın birinci tümcesi ile üçüncü fıkrasının iptali yolundaki görüşe katılmamışlardır.

dd- Dördüncü ve Beşinci Fıkraların İncelenmesi

Maddenin dördüncü fıkrasında, makam tazminatının ödenmesine ve kesilmesine ilişkin özel hükümler ile bu Yasa'nın 5. Maddesi uyarınca ödenecek tazminata ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiş, beşinci fıkrasında da, yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar için bu görevlerde geçirdikleri her hizmet yılı için Emekli Sandığı Yasası'nın 32. maddesi uyarınca üç aylık fiili hizmet zammı verilmesi ve bu hükmün 5434 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak uygulanması öngörülmüştür.

Makam tazminatına ilişkin hükümlere 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın ek 26. ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Yasası'nın ek 18. maddelerinde yer verilmiştir. Her iki yasada yer alan hükümlere göre, tazminatın hesabında göstergeler aylık katsayısı ile çarpılmakta ve ödemelerde aylıklara ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Ayrıca, tazminattan sadece damga vergisi kesilmekte, Yasa'da belirtilen ünvan, rütbe ve görevlerde iki yıl çalıştıktan sonra emekli olanlara bu tazminatın tamamı yaşamları süresince her ay T.C. Emekli Sandığı'nca ödenmektedir.

Makam tazminatının ödenmesine ve kesilmesine ilişkin özel hükümlerle Yasa'nın 5. maddesine göre ödenecek tazminata ilişkin hükümler, yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlara diğer iştirakçilere göre farklı bir uygulama getirmediğinden, bu kuralın Anayasa'ya aykırı yönü bulunmamaktadır. Dördüncü fıkraya yönelik itirazın reddi gerekir.

Güven DİNÇER bu görüşe katılmamıştır.

T.C. Emekli Sandığı Yasası'nın 32. maddesinde fiilî hizmet zammından yararlanacak olanlar sayılmıştır. Fiilî hizmet zammı, ağır, yıpratıcı ve tehlikeli hizmetlerde çalışanların, bu ağır çalışma koşulları nedeniyle bedenen ve fikren uğrayacakları kayba karşılık her hizmet yılına katılan "itibarî" bir süredir. Fiilî

hizmet zammında gerçekte var olmayan ancak çalışma koşullarının iştirakçi üzerinde yaptığı olumsuz etkiler nedeniyle varsayılan bir iştirakçilik süresi söz konusudur.

Yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan Bakanlara fiilî hizmet zammı verilmesi yasakoyucunun takdir alanı içinde olup beşinci fıkranın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bir yanı görülmemiştir. Bu konudaki itirazın reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER ile Sacit ADALI, bu görüşe katılmamışlardır.

b- 3. Maddenin İncelenmesi

Maddede "Yasama Organı Üyeleri ile dışardan atanan Bakanların veya daha önce bu görevlerde bulunmuş olanların istekleri üzerine emekli aylıklarının bağlanmasında, emekli aylığını bağlayacak ilgili Sosyal Güvenlik Kurumunun mevzuatında yer alan genel hükümler uygulanır" denilmektedir.

Bu kuralla, Yasa kapsamındakilerden çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak hizmet süreleri bulunanlar, 2829 sayılı sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmetlerin birleştirilmesi hakkında yasa uyarınca, hangi kurumdan emekli edilmeleri gerekiyorsa o kuruma tabi olarak emekliliğe hak kazanacaklar ve o kurumca emekli edileceklerdir.

İptali istenilen kural, yürürlükte bulunan ve tüm iştirakçileri kapsayan sosyal güvenlik kurumları mevzuatındaki hükümlerin tekrarı mahiyetinde olup, Yasama Organı Üyeleri ile dışardan atanan Bakanlar bir ayrıcalık getirmediğinden Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

2- 3671 Sayılı Yasa'nın Geçici 2. Maddesinin Yasa'nın 2. Maddesi Yönünden İncelenmesi

3671 sayılı Yasa'nın geçici 2. maddesinde, bu Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "6200" ek gösterge rakamının yıllara göre yükseltilmesi hükme bağlanmıştır.

Yasa'nın 2. maddesinin ilk fıkrası için ilgili bölümde açıklanan iptal gerekçeleri bu maddeye yapılan gönderme bakımından geçici 2. madde için de aynen geçerlidir. Bu gerekçelerle geçici 2. maddenin Yasa'nın 2. maddesi yönünden iptali gerekir.

3- 6. Maddenin İncelenmesi

a- İlk Tümcenin İncelenmesi

İtiraz konusu maddenin ilk tümcesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emekliliklerine İlişkin 26.10.1990 günlü, 3671 sayılı Yasa'nın geçici 1., 4. ve 5. maddelerinin yürürlükten kaldırıldığı belirtilmektedir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İtirazın reddi gerekir.

b- İkinci Tümcenin İncelenmesi

Maddenin ikinci tümcesinde, 3671 sayılı Yasa'nın geçici 1., geçici 4. ve geçici 5. maddelerine göre yapılmış işlemlerin ve geçerli olan kazanılmış hakların saklı tutulması öngörülmüştür.

Tümce ile yollamada bulunulan 3671 sayılı Yasa'nın geçici 1. maddesinde, Anayasa Mahkemesi kararları ile iptal edilmiş bulunan 3284 ve 3430 sayılı Yasalara göre T.C. Emekli Sandığı'nca aylık bağlananlarla aylıkları yükseltilmiş olanlardan idarî yargı kararı gereğince

aylıklarının ödenmesi durdurulanlar ve ödenen aylık miktarları indirilmiş olanlara, söz konusu idarî yargı kararlarının uygulanması tarihine kadar yapılmış olan ödemeler için sandıkça ayrıca borç çıkartma işlemi yapılmayacağı, bunlardan sandık iştirakçisi iken borçlanma gününde yürürlükte bulunan yasaların ilgili kurallarına göre, işyerinden ya da bağlı bulundukları meslek kuruluşlarından veya vergi daireleri ile diğer resmî mercilerden aldıkları belgeler üzerine borçlanma işlemleri yapılmış ve tahakkuk eden borçları ödenmiş olanların bu borçlanmaları ve uyarlanmalarının (intibaklarının) geçerli olacağı belirtilmektedir.

3284 ve 3430 sayılı Yasaların kimi kurallarının iptal edilmelerine karşın T.C. Emekli Sandığı'nca ödemelere devam edilmesine ilişkin işlem, Anayasa Mahkemesi'nce alınan iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı günlerden sonra bu yasalarla sağlanan haklardan yararlanmanın sürdürülemeyeceği gerekçesiyle Ankara 3. İdare Mahkemesi'nce iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının yayımlandığı günden önceki ödemeler hak sahiplerinin üzerinde kalmış, bu günle İdare Mahkemesi kararının uygulandığı gün arasında yapılan ödemeler için kişiler T.C. Emekli Sandığı'na borçlandırılmıştır.

3284 ve 3430 sayılı Yasalara ilişkin Anayasa Mahkemesi iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı günden sonra ödeme yapılmaması Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrası gereğidir. Nitekim, Ankara 3. İdare Mahkemesi'nce verilen iptal kararı sonucu Emekli Sandığı'nca ödemeler durdurulmuş ve Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının yürürlüğe girdiği günden sonra ilgililere yapılan ödemelerin geri alınmasına karar verilmiştir.

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları ile yönetim makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı öngörülmüştür. Bu kural gereğince yasama organı, yapacağı düzenlemelerde daha önce aynı konuda verilen Anayasa Mahkemesi kararlarını etkisiz kılacak biçimde yasa çıkarmamak yükümlülüğündedir.

İtiraz konusu kuralla, Anayasa Mahkemesi'nce verilen iptal kararı sonuçsuz bırakıldığından, Anayasa'nın 153. Maddesine aykırılığı nedeniyle iptali gerekir.

4- 3855 sayılı Yasa'nın Geçici 1. Maddesinin İncelenmesi :

Yasa'nın geçici 1. maddesinde, bu Yasa'nın T.C. Emekli Sandığı'ndan halen aylık almakta olan emekli, dul ve yetimlere uygulanmasında, bu Yasa'nın yürürlük tarihinden önce geçen süreler için herhangi bir ödeme yapılamayacağı belirtilmektedir.

3855 sayılı Yasa ile 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Yasası'nın Ek 68. maddesi değiştirilerek makam ve yüksek hakimlik tazminatlarının ödenmesinde yeni usuller getirilmiştir. Öte yandan itiraza konu Yasa'nın 7. maddesi ile değiştirilen geçici 3. maddede de, 2. madde uyarınca ödenecek makam tazminatı ile 5. madde uyarınca ödenecek tazminat için iki yıllık görev koşulu kaldırılmıştır.

Yukarıda sözü edilen değişikliklerle getirilen ödemelerin geçmişe dönük biçimde geçerli olmamasını sağlayan 3855 sayılı Yasa'nın geçici 1. maddesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmadığından iptal isteminin reddi gerekir.

C- İptal Sonucunda Yasa'nın Diğer Hükümlerinin Uygulanma Olanağını Yitirip Yitirmediği Sorunu

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrasında, "Ancak başvuru, kanunun, kanun hükümde kararnamenin veya İçtüzüğün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu belirli madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya İçtüzüğün bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, Anayasa Mahkemesi keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya İçtüzüğün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir." denilmiştir.

3855 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesi, yasama organı üyeleri ve dışarıdan atanan bakanların T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilmelerini ve bu ilgilendirmenin esaslarını düzenlemesi bakımından temel hüküm niteliğindedir. Maddenin diğer bölümlerinin uygulanabilirliği bu hükümle birlikte olanaklıdır.

Bu nedenlerle, 2. maddenin birinci fıkrasının ilk tümcesinin iptali sonucu, aynı fıkranın ikinci tümcesi ile dördüncü fıkrasının uygulanma olanağı kalmadığından bu kuralların da 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptaline karar verilmelidir.

VI- SONUÇ

3.12.1992 günlü, 3855 sayılı "5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 68 inci Maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emekliliklerine Dair 26.10.1990 Tarih ve 3671 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun"un;

A- 4., 5. ve 7. maddeleriyle değişik 26.10.1990 günlü, 3671 sayılı Yasa'nın 4., 5. ve Geçici 3. maddelerinin, başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural olmadığından Anayasa'nın 152. maddesinin ikinci fıkrası ile 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesi gereğince bu maddelere yönelik itirazın mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 2. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin,

a- Birinci fıkrasının,

aa- Birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

bb- İkinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal

isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrasının,

aa- Birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

bb- İkinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

d- Dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Güven DİNÇER'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

e- Beşinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER ile Sacit ADALI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 3. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın 3. madesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 6. maddesinin,

a- Birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci tümcesinin 3671 sayılı Yasa'nın Geçici 4. Ve Geçici 5. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E- 7. maddesiyle değiştirilen 3671 sayılı Yasa'nın Geçici 2. maddesinin,

a- Söz konusu Yasa'nın 2. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- 5. maddesi yönünden ise başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davaya uygulayacağı kural olmadığından Anayasa'nın 152. maddesinin ikinci fıkrası ile 2949 sayılı Yasa'nın 28. Maddesi gereğince bu maddeye yönelik itirazın mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F- Geçici 1. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

G- 2. maddesiyle değişik 3671 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesiyle dördüncü fıkrasının iptal kararı nedeniyle uygulama olanağı kalmadığından 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesi uyarınca İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

28.12.1994 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye	Üye	Üye
Selçuk TÜZÜN	Ahmet N.SEZER	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye		Üye
Ali HÜNER		Lütfi F. TUNCEL

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1994/59

Karar Sayısı : 1994/83

Milletvekillerine "yıpranma zammı" ödemesinin hukuksal bir dayanağı ve haklı bir yanı yoktur. Gerçeği yansıtması ve amaçlaması gereken düzenlemelerin görev, sıfat ya da başka nedenle yan tutularak gerçekleştirilmesi hukukun doğasıyla bağdaşmaz. Anayasal gerekleri gözardı eden yasal düzenlemeler toplumun değişik karşıtlıklarına neden olur. Kurallar bağlamında yerini biçimsel yönden bulsa bile duygu ve düşünce bağlamında benimsenmezse saygınlığı doyurucu olamaz. Milletvekilliği saygın bir görevdir.

Demokratik anayasal düzende yasama organının temel kurum olması, çalışmaları gibi ulusal istenç belirlemesiyle oraya seçilenlerinde ilgiyle izlenmesi olgusunu getirir. Bu nedenle her yönden örnek olacak durum ve tutumda olmaları gerekir. Bunun başında da kendilerini kayırıcı düzenlemeler konusunda çok duyarlı davranmaları beklenir. Yasama organının çalışma düzeni, milletvekillerinin devam durumu açıklıkla bilinmektedir. Bütçe Yasalarıyla kimi önemli yasalar dışında ağır çalışma düzeni bulunduğunu kimse savunamaz. Çalışma günleri, çalışma saatleri ve biçimi yıpranma zammını gerekli kılacak biçimde değildir. Anayasa'da yıpranma zammı ödenmesine engel bir kural olmadığı tartışması yararsızdır. Anayasalar her konuyu açık ve ayrıntılı biçimde ele alamaz. Hukuk yasalarının üstünde insanlık yasaları vardır. Güç koşullarda çalışan bir çok görevli için düşünülmeyen kolaylıkların ve yardımların salt ödemeleri artırmak için yıpranma zammı adı altında milletvekillerine ödenmesi benimsenemez. Hukukun yazılı olmayan kuralları gibi bu konu da yazılı kurala dayandırılamaz. Yasama organı

verilmesi gereken bir şeyi vermemeyi öngörebilir, düzenlemeyi buna göre yapabilir ama verilmemesi gereken bir şeyi takdir yetkisi içinde olduğundan söz ederek verirse hukuksal çerçeveye sığdırmak güç olur. 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Yasası'nın 32. maddesinde ortamı ve koşulları sınırlanarak öngörülen yıpranma zammını milletvekilleri için gündeme getirmek yasal ölçüleri ve gerekleri zorlamaktan ötede önemseyerek aşmak niteliğindedir. Bu durumun milletvekilliğinin saygınlığını gölgeleyeceği, onları da rahatsız edeceği kanısındayım. Son yıllarda çalışma koşullarında iyileştirme olmuş, aylık ve ödeneklerinde öbür kesimlere oranlara büyük artışlar sağlanmıştır. Yüksek yargı organlarında bulunmayan ve onlar için düşü ülmeyen danışmanlar ve devlet olanaklarından yararlanma gibi durumlar, ulusal görevi beklenilen, özlenen düzeyde yerine getirmek için kendilerine tanınan önemli kolaylıklardır. Ayrıcalığın ya da ayrıcalığın haklı nedeni bulunmadıkça düzenlemenin geçerliği sürekli tartışılır. Milletvekilleriyle ilgili konuların sürekli tartışma konusu olması doğru değildir. Yürütmeye ve yargıyı çok gerilerde bırakan oluşumlar yıpranma zammını gereksiz kıldığı gibi görevin niteliği de buna olanak vermemektedir. Yasama organı takdir yetkisini kendi üyeleri için istediği gibi kullanamaz. Anayasa yargısı bu çizgiyi iyi belirlemek zorundadır.

Yekta Güngör ÖZDEN

Başkan

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1994/59

Karar Sayısı : 1994/83

I- 2. maddenin dördüncü fıkrası yönünden :

Dava konusu 2. maddenin dördüncü fıkrasının milletvekillerine verilecek makam tazminatının ödenmesine ve kesilmesine dair olan kuralı, Anayasa'ya aykırılık yönünden reddedilmiş ancak, makam tazminatını düzenleyen 5. maddenin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali üzerine 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesi uyarınca "hükmün uygulanma olanağı kalmaması" gerekçesiyle iptal edilmiştir.

Belirli bir konu hakkındaki Anayasa'ya aykırılık savları ve bu savların yönelik olduğu kuralları inceleyenler, olayı bir bütün olarak ele almak ve istemleri Anayasa'ya uygunluk yönünden bütün olarak karara bağlamak zorundadırlar. Zira, Anayasa'ya aykırılık savının bir bölümünün esastan ve diğer bölümünün ise 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesine göre incelenmesi mümkün değildir. Usül yasamızın 29. maddesi, Anayasa Mahkemesi'ne verilmiş fevkalade bir yetki olup incelemeyi dava edilmemiş kurallara sirayet ettirmeye ve iptale imkan tanır. 29. maddenin amacı, bir hukuk müessesesinin esasını düzenleyen kural ile bu müessesenin ayrıntılarını düzenleyen kuralın ayrı ayrı incelenmesi yolunu açmak değil, dava edilmeyen ve Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı nedeni ile artık varlığı gereksiz kalan kuralları pozitif hukuktan ayıklamak içindir.

Bu yönden fıkranın Anayasa'ya aykırılık nedeni ile iptal edilmesi gerekir. Bu nedenle fıkranın Anayasa'ya aykırılık nedeni ile değilde 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesine göre iptaline karşıyım.

II- 2. maddenin beşinci fıkrası yönünden :

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun 32. Maddesi bazı kamu görevlilerine hizmetleri gereği maruz kaldıkları özel yıpranma sebebiyle fiili hizmet zammı verilmesini öngörmektedir.

Emekli Sandığı ile ilgili maddenin tetkikinden açıkça görüleceği üzere fiili hizmet zammı alacak hizmetlerin tamamı milli savunma, güvenlik, tarımsal mücadele, demiryolları gibi fiziksel yıpranmaya neden olan hizmetlerdir.

Milletvekillerinin hizmetleri bu tarz bir yıpranma sebebi oluşturmadığından kendilerine verilecek fiili hizmet zammı açıkça imtiyazdır. Bu nedenle de Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık nedeniyle iptali gerekir.

Güven DİNÇER

Başkanvekili

MUHALEFET GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1994/59

Karar Sayısı : 1994/83

Esas Sayısı : 1994/59
Karar Sayısı : 1994/83

Karar Günü : 28.12.1994

5434 sayılı Yasa'nın 32. maddesinde bahsi geçen fiili hizmet zammından yararlanacak olanlar, gerçekten, bütün çalışma süresince ağır, yıpratıcı ve tehlikeli hizmetlerde çalışanlardır. İş güvenliği literatüründe bu tip işler zaman-mekân-çevre uyumsuzluğu ve beden rahatsızlığı bakımından objektif kriterlere göre belirlenmiştir. Yasama organı üyeliği bütün çalışma süresi boyunca yürütülen ağır, yıpratıcı ve tehlikeli bir hizmet değildir. Bilakis, çoğu zaman itibarlı, rahat, mânen tatmin edici bir iştir. İki hizmet arasında nimet-külfet orantısı benzerliği yoktur. Dolayısiyle, farklı şartlarda çalışanların aynı hukukî kurallara tâbi tutulması (fiilî hizmet zammından yararlandırılması), "eşitlik ilkesi"ne uyan bir anlayış olmayıp, bu konuda yasakoyucunun takdir hakkından bahsetmek de hayli zorlayıcı bir düşüncedir.

Bu yüzden, çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye

Sacit ADALI